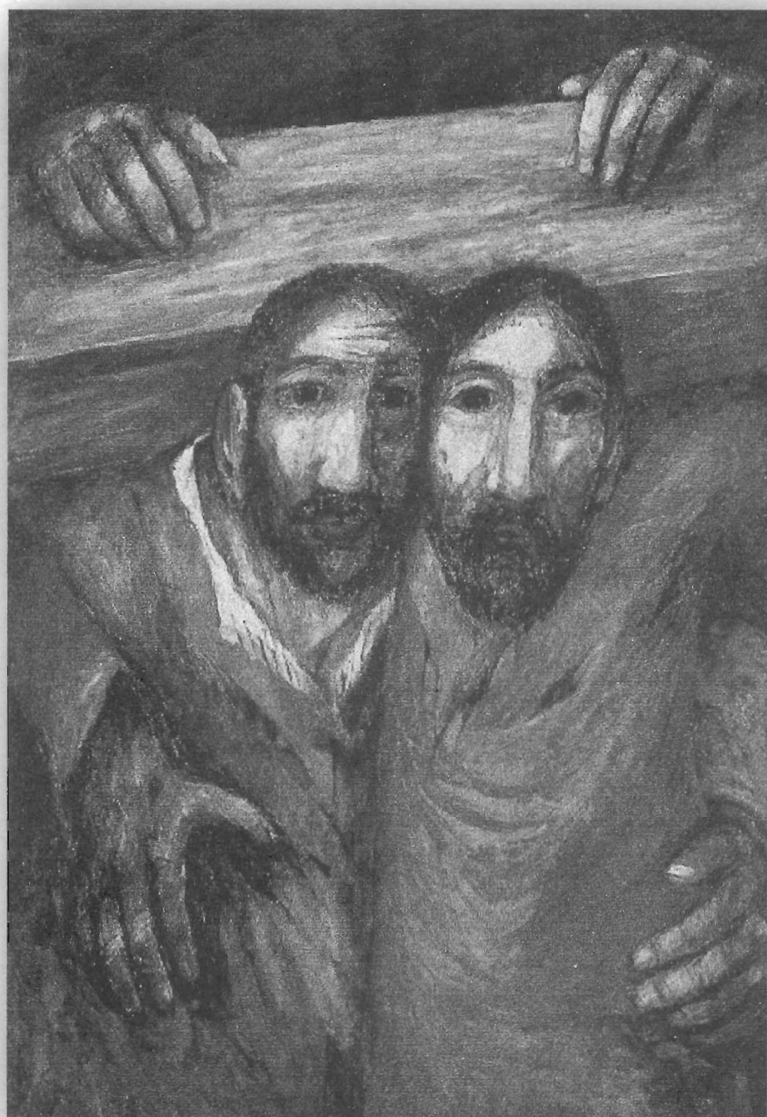

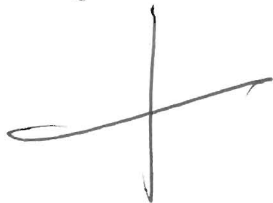
PREGÓ DE

S
E
T
M
A
N
A

S
A
N
T
A

Jaume Santandreu. Felanitx, 1999

Gràcies, en nom dels
nostres cristos.

[Handwritten signature]

AJUNTAMENT DE FELANITX

Jaume Santandreu

pronuncià aquest Pregó

de Setmana Santa,

en el Convent de Sant Agustí

de Felanitx,

el divendres de Passió,

dia 26 de març de 1999.

ELS PASSOS DELS MARGINATS

Jaume Santandreu i Sureda

JUSTIFICACIÓ DE BELL ANTUVI

L'antiga Confraria de Sant Agustí, amb una benivolença que agraesc de tot cor, m'ha constituït l'últim pregoner del segle XX per a la vostra arrelada Setmana Santa Felanitxera, tota envoltada de venerables tradicions i honorables confraries.

Els il·lustres pregoners -en concret 41 prohoms de la nostra cultura- que m'han precedit en la tasca de donar, des d'aquest mateix indret del Presbiteri del Convent, -en el futur poden sorgir molts d'altres redols pregoners- el seriós sus a les vostres processons ja us dibuixaren el panorama des de tots els possibles punts de vista històrics, teològics, tradicionals, personals, vilans... Però gairebé tots giraren la mirada cap enrere amb una amorosida i profunda recordança del Passat. Tots feien referència, malgrat aplicassin la seva comprometedora perllongança als nostres dies, com féu Mossèn Guillem Feliu l'any 1993, al Crist històric. A un Jesús de Natzaret que es fa present, viu i punyent, en les celebracions litúrgiques, en la pietat popular, en la tradició etològica, en el folklore respectuós, en els costums casolans, en la pràctica de les obres de misericòrdia, en el dolor nostre de cada dia, en la lluita per la justícia, en l'ajuda solidària, en l'acollida als més desemparats, en el perdó de les ofenses, en definitiva en l'amor al proïsme.

Enguany jo m'he atrevit a canviar-vos aquest Crist històric amb un altre Crist. Amb uns altres Crists. Us convido a fer els Passos, a resar el Via Crucis, a recórrer el camí del Calvari d'uns nous Crists. D'uns Crists que pateixen Passió i mort, tan forta o més que la del Nostre Senyor, ara i aquí, a la Mallorca dels finals del segon mil·lenni, al nostre costat, surran de la nostra pròpia vida. Aquest nou Jesús s'anomena Marginat. Marginats.

Aquesta suplantació de figura, més diria jo, de persona, no és un invent poètic, una enginyosa tretxa per parlar -un cop més aquí entre els amics de Felanitx- de la meua enfollida curolla marginal. És una realitat teològica arrabassada, com a dogma de fe cabdal, directament de l'Evangeli. A l'hora definitiva de jutjar-nos Jesús ens sentenciarà dient (Mt. 25,25) "Qualsevulla que féreu als més desemparats de tots a mi m'ho féreu". Els marginats no representen a Crist. Són Crist. El nostre Crist d'avui, de carn i os, ara i aquí.

Els tres temps de la història de salvació són clars i concretíssims. Al principi Déu intentava salvar l'home estirant-lo des de dalt. Sovint es quedava amb la cabellera entre les mans mentre la correntia arrossegava la humanitat cap a l'abisme. Quan arribà la plenitud dels temps Déu s'encarnà en un home concret: Jesús de Natzaret. Després de la primera Setmana Santa, quan la llum vencé les tenebres, Jesús ressuscità dins cada home i dona, dins cada persona, d'aquest món. De forma pura i patent dins els ferits i nafrats.

Per pregonar l'evangèlic missatge he escollit el recorregut tradicional de les catorze estacions del Via Crucis tot aplicant-los els passos dels Marginats.

No cal recordar com la pràctica dels Via Crucis del Crist històric ha ocupat i segueix ocupant un lloc preminent a la pietat cristiana. L'onada de renovació conciliar ha buidat moltes capelles i ha despullat molts

d'altars, per altra banda totalment sobriers, però els records pràctics conduint-nos cap al Calvari segueixen encerclant els nostres temples.

Felanitx n'és un exemple palès d'aquesta arrelada tradició. Els Passos són les fites que ens porten al Calvari tot encès de torxes i escalfat de festers per la penitència dels dotze sermons. Seguint els Via Crucis la bella ceràmica mutilada ens conduirà per la vella camada al cim de Sant Salvador. Fins i tot al bell centre de la Vila els persistents placards dels Passos tragi-naran la nostra memòria fins a la tragèdia de la Timba.

Tanmateix els poetes no han volgut quedar enrere i han emulat els pintors. Així al tresor de la nostra cultura literària tenim els Passos de Costa i Llobera, que tant vaig resar de seminarista i el Via Crucis de Llorenç Moyà, que tan encertadament us recordava el pregoner de l'any passat, l'amic Joan Manresa.

Jo mateix en guard una escalfadora recordança d'eixa pràctica de pietat. Els "Cursillos de Cristiandad" dels quals vaig ser destacat professor aquí i al Perú, obrien les sorpreses del primer vespre turmentant la son dels pecadors arreplegats fent els Via Crucis del Pare Llanos. Per altra banda un dels actes que m'arribaven més endins mentre vaig estar acollit a la benvolença de Mossèn Pere Fons, per la Setmana Santa de Maria de la Salut, eren els Passos del Divendres Sant proclamats a cada cantonada de la Vila per la mateixa gent del Poble.

Sense anar més lluny la prova de la vigència de les estacions dels Passos la tenim a la portada d'aquest llibre que recull, segons pràctic i intel·ligent costum vostre, el pregó d'enguany. Aquesta entendridora estampa de Simó Cirineu abraçat com un amic, jo diria que com un camarada agermanat, al gran Condemnat de la

Història està manllevada a Erwin Mock del seu llibre DA - DER MENSCH. (Düsseldorf - 1998).

Per enllestir el meu escapuló pregoner he demanat auxili a la poesia perquè pens que els versos, quan assoleixen una forma contundent i clara, donen ritme de tamborada als pregons, que al cap i a la fi no són més que una revifalla literària i presumptuosa de les crides que el saig del poble pregonava per les cruïlles dels carrers.

Per altra part la poesia, sobretot quan es fa glossa com és el meu cas, et concedeix unes llicències de llenguatge que, en bon criteri et nega la prosa i fins i tot una conversa normal. Segueix vigent com mai la norma d'Horaci quan sentència que als folls, als pintors i als poetes se'ls ha de concedir tota mena d'anuències expressives.

Altrament no podem oblidar, com sovint em recorda el gran teòleg evangèlic i amic insubornable Sebastià Mesquida, que la poesia i la teologia es nodreixen de la mateixa dida com és l'analogia, l'ensumada del misteri.

Permeteu-me que acabi aquesta justificació d'antuvi sortint-vos a camí a un retret que teniu tot el dret a fer al meu humil sermó. Necessàriament pensareu que és massa fort, atrevit, inadequat al lloc on es pronuncia i a l'avinentesa que el motiva. Algú fins i tot el podria trobar irreverent.

Per la defensa d'aquest pobre nadís meu vull apel·lar a dues raons.

El Mestre fou més fort, atrevit i provocador, encara. Jesús fou més contundent quan provocava el Sanadrí vaticanesc i quan insultava els Herodes del seu temps. Per afegitó passava de la paraula als fets com en aquell esdeveniment gloriós (Marc, 4) que per expulsar els mercaders de la Casa del seu Pare, convertida en

cova de lladres, agafà i féu xiular unes rabioses llanderes.

L'altra raó amb la qual aval el meu atreviment és que la realitat és molt més crua, inadequada, irreverent i cruel que mil pregons dels mateix estil i traça. La realitat dels nous crucificats per la nostra Societat, crec que ens dóna fins i tot la vènia per flastomar. Tal és la impotència que hom sent quan intenta compartir els seus passos camí del seu calvari, que qualsevol llicència expressiva equival a tirar aigua beneïda damunt una inesgotable foguetera.

Perdonau-me l'atreviment, però estic temptat de proposar-vos aquest pregó com un test psicològic per descobrir l'estat de les vostres sensibilitats humanes i cristianes.

Si anit sents repugnància per la fortor toixarruda d'uns versos i demà quan llegeixis, a un racó amagat dels diaris, que han trobat un altre mort de sobredosi -i van més de dos mil en deu anys!- i et quedes tan tranquil, confessa't a tu mateix que estàs malalt del pitjor mal que es diu hipocresia i que les bigues que aguanten el teu humanisme cristià estan corcades.

No em repliqueu dient que la mateixa cosa ho hagués pogut expressar i fins i tot fer-ho sentir d'una altra manera, amb unes altres formulacions, perquè en aquest cas ja podeu imaginar la meva resposta: "Els qui podrien tractar-nos d'una altra manera, sense puntades de peu i escopinades, són els responsables civils, religiosos, polítics i socials del nostre Poble".

Atès el sobrenom de la confraria organitzadora calia un pregó de pinyol vermell.

Gràcies. Perdó. I anem per feina. Comencem a resar "ELS PASSOS DELS MARGINATS".

I ESTACIÓ:
“JESÚS ÉS CONDEMNAT A MORT”.

La plaça és un rebombori.
De la gent brolla un sol bram
tot reclamant la condemna
a mort per als marginats.

Mirau-los. Són carn per forca.
Ganduls, bruts, aprofitats,
lladres, gats, drogats de merda
que trenquen la nostra pau.

No podem sortir tranquils.
Ni deixar la clau al pany.
I per afegitó ens empesten
la SIDA dels seus pecats.

Són rates de claveguera,
fills de puta, forasters,
moros, maricons, bagasses
que ens emmerden els carrers.

Aprenguem lliçons dels ianquis
i apliquem la llei a mort.
Qui l'ha feta que la pagui.
Tallem l'arbre que creix tort.

Estalviau les ribelles.
No cal rentar-nos les mans.
Començant pels qui comanden
tots estam tacats de sang.

II ESTACIÓ:
“JESÚS CARREGA AMB LA CREU”

Té! Besa-la! És ben teva.
Tu mateix t’ho has cercat.
Tan valent per xuclar vicis
no facis ara el covard.

Si t’entaferram justícia
sols et tornam el jornal.
Mil vegades més feixuga
és la creu que tu has donat.

No ens surtis ara de víctima
quan ets el nostre botxí
esmicolant les famílies,
els teus pares i els teus fills.

No ens vénguis amb demagògies
empeltant-nos el sermó
que les armes i les drogues
són el negoci del món.

No posis cara de màrtir
com un malalt social
quan les veres malalties
són les que tu ens han creat.

Cada pecat té son càstig
i cada vici son pal.
Abraça la creu i calla.
Més encara t’has guanyat.

III ESTACIÓ:
"JESÚS CAU PER PRIMERA VEGADA"

Que no us commogui la llàstima
veure'ls per terra tot llargs,
vençuts pel pes d'una càrrega
que no volen suportar.

És pura burla i comèdia.
Són artistes de l'engany.
Creu-me se les saben totes.
No han caigut. S'hi han tirat.

Nosaltres hem de ser àrbitres
endevinant el seu tranc.
S'han llançat a la piscina
per confondre el qui no sap.

Viuen de punyeteria.
Són dimonis encarnats
amb tanta polissonada
que foten el més pintat.

Cuitau bé de no arrambar-vos
perquè, talment com infants
que s'embruten la mudada,
tiren els altres al fang.

Llandera! Dau-los llandera!
Veureu com s'aixecaran.
Talment com els muls renegos
Només creuen pel verdanc.

IV ESTACIÓ:
“JESÚS TROBA LA SEVA MARE”

Tenen mare. Com la nostra.
La mare dels marginats.
I tanmateix són persones,
celant un coret de carn.

No us estranguleu la rampa.
Contemplau-los fit a fit.
Commoveu-vos les entranyes:
Podien ser vostres fills.

Són fruit del cony d'una dona,
talment tu i jo els marginats.
Han nascut amb mala estrella
mentre tu i jo som sortats.

Ai Déu meu, si quan els miràssim,
pobrissons meus, petitons,
amorosits d'ulls de mare
els veuríem tal com són.

Butzetes de niu sense ales,
quissonets apallissats
que els ha tocat la desgràcia
de pertànyer als humans.

Fixa-t'hi bé en tornar néixer,
mesquinet meu trencadís.
Apunta't a la nissaga
dels animals protegits.

V ESTACIÓ:
“EL CIRINEU AJUDA A JESÚS”

Sant Simó meu, Cirineu,
sou per mi el més envejat
dels homes de l’Evangeli.
El meu model més preuat.

Us somnii de nit i dia
utòpic, encurollit,
per donar, cap al Calvari,
les dues mans als nous Cristos.

Com desig saber calcar-vos!
Com anhel ser talment Vós,
ajupint-me baix la càrrega
del darrer facinerós.

Però confés com el pànic
m’atura els peus tot sovint
esgarrifant la paüra
de convertir-me en botxí.

Sant Simó meu, Cirineu,
ja no hi hauria res més trist
que en lloc d’ajudar als pobres
cerquéssim nostre profit.

Fins a fer-los la traveta
i penjar-nos a be coll
essent la creu més pesada
aquells que ens dèiem salvadors.

VI ESTACIÓ:
"LA VERÒNICA EIXUGA EL ROSTRE DE JESÚS".

Alçau la vostra senyera,
Veròniques dels marginats,
davant tants de tecnicismes,
de fredors i caps quadrats.

Defensau la vostra tesi
proclamant clar i llampant
que el que manca és el coratge
d'estimar els condemnats.

Estimar és embrutar-se.
Quedar per sempre marcats
amb la sang i la saliva
de la fe en les llibertats.

Estimar és despullar-se
dels vels que ens tapen el cap
i besar sense manies
les ferides dels nafrats.

Manant rere un escriptori,
sense ficar-hi les mans,
només enfoneses el pobre
i assegures ton jornal.

Com t'admir, valenta dona,
quan desafies tothom
per mostrar l'autèntic rostre
dels nous condemnats a mort.

VII ESTACIÓ:
“JESÚS CAU PER SEGONA VEGADA”

Altra vegada per terra.
Vinga! Tornem-hi torna-hi!
Ja en pots fer de filigranes.
Tateix no tenen remei.

Crea xarxes terapèutiques!
Crema cerum i doblers!
Creu-te les seves promeses!
I mostra cara per ells!

Perquè llavors et traeixin
fent-te quedar com un porc
i seguir contra estadístiques
ficats més fons dins el llot.

Deixem anar de mandangues
i besant el sant trespol,
diguem que de la merdera
salvam els qui et salven sols.

Tanmateix tècnics i savis
clamaran: “El qui vol pot
i els qui no accepten les regles
que restin fora de joc”.

Marginadet, no ens escoltis.
Jesús, el gran condemnat,
sap que caus perquè les cames
no aguanten tot el teu llast.

VIII ESTACIÓ:
“JESÚS ES TROBA AMB LES DONES “

Fora! Fora ploradores!
Que arribam a l'any dos mil.
A lluny tot paternalisme
de carantines i enfits.

Ja han finit beneficències,
quimeres i caritats.
Escoltau bé, voluntaris,
tot està reglamentat.

Dos i dos sempre fan quatre.
I el tarat és un robot
que només amb disciplina
pot tornar al nostre lloc.

Deixem les mariconades
de somnis sentimentals:
Per bregar amb miserables
el rigor és punt cabdal.

Mai no siguis compassiu.
Rebutja per sempre més
estimeres i tendreses
ficant-te a la seva pell.

En un atac d'impotència,
sentint-me jo el marginal,
deixau que em junti amb les dones
plorant no haver estimat.

IX ESTACIÓ:
“JESÚS CAU PER TERCERA VEGADA”

Bisbe, posau-vos la mitra.
Presidenta, el capellet.
Delegats i regidores,
féu caputxes dels decrets.

Seguiu la nostra bandera,
com féu en les processons,
i plantarem una fita
de mort a cada racó.

A milers n’heu deixat caure
afusellats pel sol crim
d’haver fugit de la guarda.
I vosaltres tan tranquils!

Mirau: just a suaquinetes,
arran dels vostres palaus,
rebutjats de totes bandes,
han caigut de fred i fam.

Més enllà, per dins les fosques
dels indrets de la ciutat
atracats per sobredosis
han caigut assassinats.

Davant la definitiva
esclafada dels nous Crists,
deixau que vomiti ràbia
xisclant de cor: Assassins!

X ESTACIÓ:
“JESÚS ÉS DESPULLAT”

Arrancau al miserable
els seus pellarings bruts
perquè resti a nostra vista
indefens, totalment nu.

Notaris de la notícia,
acostau-vos sense por
per cisellar testimoni
de les nafres d'aquest cos.

Els gargalls secs de la cara
i les espines del cap
són les befes i calúmnies
que els escopim per regal.

Les marques de la pitrera
els hi gravaren d'infant
la manca de la tendresa
i els assots dels orfenats.

Les anques i les espatlles
totes obertes en solcs
els hi llauraren amb fúria
les escoles i presons.

Som adults. Ullau-li el sexe.
L'hem sanat els salvadors.
Per mostrar que el dominàvem
li esclafàrem els collons.

XI ESTACIÓ:
“JESÚS ÉS CLAVAT A LA CREU”

A la fi ens ha arribat l'hora
que els sàdics juguem el joc.
Tira ja la creu a terra
i estira-t'hi poc a poc.

La mà dreta falaguera
per a sempre et creuclavam.
Així fermam els lladrutxos.
Ja ens robaran els de dalt.

Obri també la mà esquerra.
Que has de restar ben clavat.
Tenim prou amb els polítics
per ser pardals enganyats.

Allarga el peu dret, fantasma
que trecaves per la nit.
La disbauxa és exclusiva
dels cappares exquisits.

El teu peu esquerre paga
les guitzes que ens has donat.
Quin goig rompre a martellades
el teu repte contumaç!

Així estàs tal com pertoca:
Quiet, vistós, empalat.
Gaudeix. Que mai les xeringues
et feren tan bells forats.

XII ESTACIÓ:
“JESÚS MOR A LA CREU”

Germà nostre, Fill de l'Home,
no dubtam que els teus dolors
pels passos del teu Calvari
foren els més durs de tots.

Però et guanyam la partida
quan comparem nostres morts.
El nostre grau de sofrença
és molt més profund i fort.

La teva fou gloriosa.
Encara dura el ressò.
I a tot temps la nostra història
segueix plorant el teu dol.

La nostra és una mort trista
d'absoluta solitud
sense Joans ni Maries
que ens abracin amb els ulls.

La teva mort redemptora
clavà les fites del món,
mentre la nostra és inútil.
Ni en fa cas el darrer moix.

No retreguis la fal·làcia
que som pecador i Tu sant.
Perquè Tu ens canonitzares
proclamant-nos benaurats.

XIII ESTACIÓ:
“JESÚS EN BRAÇOS DE LA SEVA MARE”

No conec una altra imatge
més corpressiva i real
que la Pietà que estotja
com un tresor el Vaticà.

En el si de Nostra Dona
dorm el cos del Marginat.
Pels cisells de Miquel Àngel
el roc viu es tornà humà.

Si ara la mare és l'Església,
segons doctrina papal,
per què no rep als seus braços
els cadàvers destrossats?

Per què els fica al sac dels vicis
quan són uns pobres malalts?
Per què els condemna a la pesta
fent dels “condons” un pecat?

Per què només mostra cara
pels sotmesos llepaculs?
Ni el Sínode fa referència
als tirats sense taüts.

Mentre es sent avergonyida
pels Galileus condemnats,
calla davant els exclosos
que crea i mata de fam.

XIV ESTACIÓ:
“JESÚS ÉS SEPULTAT”

Silenci. L'espès silenci
de mocadors i llençols
embolcalli les paraules
que han esclatat al meu cor.

Permeteu que el Sant Sepulcre
aculli els meus últims mots
que em retornen la infantesa
tot recitant la cançó.

“Per vostra passió sagrada,
adorable redemptor,
perdonau altra vegada
aquest pobre pecador”.

Marginats, els vostres Passos
hem seguit amb sant temor.
En nom del vostre Calvari
perdonau-nos els errors.

Per la pau esgarrifosa
dels nous Crists agermanats,
Sant Agustí concediu-nos
coratge de llibertat.

Ben prest arribarà Pasqua
ressuscitant els amors
i farà florir l'espina
que ens ha clavat eix pregó.

